

KOMMENTAR TILL MÖNSTERAVTAL – BESTÄLLNINGSTRYCK (PRINT ON DEMAND)

¶ BAKGRUND

När någon vill förvärva en rätt att nyttja en författares verk på ett visst sätt, är det av avgörande betydelse att upplåtelsen sker genom ett tydligt avtal, anpassat just för den aktuella användningen. I annat fall försämras författarens möjlighet att överblicka, värdera och kontrollera den användning som sker av hans eller hennes verk. Författarförbundet har därför tagit fram särskilda och separata villkorsbilagor för ett antal olika avtalssituationer som en författare kan ställas inför.

¶ ALLMÄNNA SYNPUNKTER RÖRANDE VILLKOREN FÖR BESTÄLLNINGSTRYCK

Den framställning av böcker inom allmänlitteraturen som idag sker genom beställningstryck avser ofta situationen att det är författaren som anlitar en motpart som utför bokframställningen och distributionen i egenskap av »uppdragstagare« till författaren. I dessa affärsförhållanden är författarens roll en annan än vid traditionell bokutgivning. Bland annat står rättighetsfrågorna inte i förgrunden på samma sätt som vid ett traditionellt förlagsavtal mellan författaren och ett bokförlag.

Förbundet har emellertid identifierat en situation där författaren kan ha behov av en avtalslösning som avser beställningstryck utifrån ett FÖRFATTAR-FÖRLAGSPERSPEKTIV. Det är då fråga om beställningstryck som sker i det bokutgivande förlagets regi, dvs vid fortsatt tillhandahållande av i princip UTGÅNGNA TITLAR. Syftet med sådant tillhandahållande är som regel att hålla vid liv en titel som inte längre lönar sig för upplagebaserad framställning och spridning. Typiskt sett lämpar sig traditionella förlagsavtal inte för sådan verksamhet, eftersom de utgår från just framställning, marknadsföring och spridning av ett större antal exemplar av boken vid ett och samma tillfälle. Både förlagsavtalets ersättningsmodell och reglering av rättighetsupplåtelsens omfattning bygger på denna förutsättning.

Förbundets rekommenderade minimivillkor för beställningstryck utgår istället från att den verksamheten är ett möjligt KOMPLEMENT till den traditionella upplagebaserade utgivning som regleras genom dagens förlagsavtal. Följaktligen ligger det i författarens intresse – om marknaden för boken visar sig så stor att en upplagebaserad utgivning är möjlig – att avtalet snabbt kan upphöra för att ersättas av ett traditionellt förlagsavtal (se Mönsteravtal – Beställningstryck § 14). Även i övrigt ska det vara lättare för parterna att säga upp avtalet. Eftersom marknaden för beställningstryck (print-on-demand) förändras kan det finnas behov för parterna att justera villkoren vid marknadsmässiga eller tekniska förändringar. Avtal tecknade enligt Mönsteravtal – beställningstryck skall därför ha en löptid om tolv månader – därefter förlängs avtalet tillsvidare med en uppsägningstid om tre månader.

Vid tillhandahållande genom beställningstryck minskar förlagets ekonomiska risktagande t ex beträffande kostnaderna för framställning och lagerhållning. Jämfört med den royaltyprocent som författaren erhåller vid traditionell upplagebaserad utgivning bör därför royaltysatsen vara högre när utgivning sker genom beställningstryck.